

A large, stylized green leaf graphic composed of several overlapping, curved segments, creating a sense of movement and growth. It is positioned on the left side of the page, partially behind the text.

KATALOG
REALIZOVANIH
PROJEKATA

**PROGRAM DODJELE
MALIH EU GRANTOVA**

BH Green Triangle - BiH Zeleni trokut
Akcija civilnog društva i lokalnih vlasti
za zelenu tranziciju

**Finansira
Evropska unija**

**Ministarstvo prostornog
uređenja i zaštite okolice
Tuzlanskog kantona**

IMPRESUM

Izdavač: **Centar za razvoj i podršku, Turalibegova 36, 75000 Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Autor: **Undo Design Studio DSO, Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Uredili: **Undo Design Studio DSO, Tuzla i Centar za razvoj i podršku, Tuzla**

Lektura: **prof. Maksida H. Hasanović, Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Grafička obrada: **Undo Design Studio DSO, Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Štampa: **Off-Set d.o.o. Tuzla, Bosna i Hercegovina**

Tiraž: **600 primjeraka**

O PUBLIKACIJI

Katalog je sastavni dio projekta BH Green Triangle – BiH Zeleni trokut – akcija bosanskohercegovačkog civilnog društva i lokalnih vlasti za zelenu tranziciju. Projekat finansira Evropska unija, a realizuje Centar za razvoj i podršku iz Tuzle u partnerstvu s Udruženjem LINK Poduzetnički centar iz Mostara i udruženjem LIR Evolucija iz Banje Luke. Projekat je dio programa podrške Evropske unije postojećim i novoosnovanim mrežama organizacija civilnog društva te njihovoj saradnji u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Projekat od 2025. godine sufinansira Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona.

Ova publikacija izrađena je uz finansijsku podršku Evropske unije i Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona. Njen sadržaj isključiva je odgovornost Udruženja Centar za razvoj i podršku i ni pod kojim uslovima ne može se smatrati da odražava stavove Evropske unije.

O PROJEKTU BH GREEN TRIANGLE

BH Green Triangle – BiH Zeleni trokut podstiče reforme na lokalnom nivou u oblasti dekarbonizacije, čiste i održive energije te prilagođavanja klimatskim promjenama i ublažavanja njihovih posljedica. Projekat povezuje organizacije civilnog društva, jedinice lokalne samouprave i građane kroz participativno kreiranje lokalnih javnih politika i konkretne inicijative održivog razvoja.

Projekat nadograđuje iskustva i partnerstva razvijena kroz GreenWorks mrežu, koju čini **47 organizacija** civilnog društva iz Bosne i Hercegovine. Vodeći aplikant je **Centar za razvoj i podršku (CRP) iz Tuzle**, a partneri su **Udruženje za poduzetništvo i posao LiNK iz Mostara** i **LIR Evolucija iz Banje Luke**.

Jedna od ključnih komponenti BHGT-a je program dodjele malih EU grantova, kojim su lokalne organizacije dobile finansijsku, mentorsku i stručnu podršku za realizaciju inicijativa u oblastima zaštite okoliša, zelene tranzicije, klimatske otpornosti, socijalne inkluzije i aktivnog učešća građana.

ŠIRI REZULTATI BHGT PROJEKTA

- jačanje kapaciteta OCD i njihovo uključivanje u lokalne procese donošenja odluka;
- saradnja OCD sa jedinicama lokalne samouprave i drugim lokalnim akterima;
- podrška izradi **15 SECAP-a** ili drugih relevantnih lokalnih okolišnih i klimatskih planova;
- promocija dekarbonizacije, čiste energije, klimatske otpornosti i pravedne tranzicije;
- razvoj GreenWorks mreže i razmjena iskustava među organizacijama civilnog društva.

PROGRAM „MALIH EU GRANTOVA“

Program je osmišljen da manjim, lokalnim organizacijama civilnog društva omogući praktičnu primjenu stečenih znanja i realizaciju projekata od neposrednog značaja za njihove zajednice.

Ukupno raspoloživa sredstva iznosila su **75.000 EUR**, a pojedinačni grantovi od **4.000 do 5.000 EUR**. Projekti su trajali od tri do šest mjeseci i realizovani su na području Bosne i Hercegovine.

OD ODABIRA DO REALIZACIJE

Na javnom pozivu odabrano je i ugovoreno 15 projekata. Korisnik iz Barača, Green Ways, odustao je od realizacije i vratio dodijeljena sredstva. Program je zato završen sa **14 uspješno realizovanih projekata**.

- **CRP Tuzla:** pet praćenih i uspješno realizovanih projekata;
- **LiNK Mostar:** pet praćenih i uspješno realizovanih projekata;
- **LIR Evolucija Banja Luka:** pet ugovoreni projekata, od kojih su četiri realizovana, dok je jedan korisnik odustao i vratio sredstva.

PODRŠKA KORISNICIMA GRANTOVA

Partnerske organizacije administrirale su grantove, pratile realizaciju i pružale mentorsku podršku korisnicima.

Podrška je obuhvatila upravljanje projektnim ciklusom, finansijsko i administrativno praćenje, savjetovanje tokom provedbe, vidljivost EU podrške i usmjeravanje prema održivosti rezultata.

KRITERIJI I TEMATSKE OBLASTI

Projekti su ocjenjivani prema iskustvu i kapacitetima aplikanta, relevantnosti, kvalitetu projektnog prijedloga, očekivanom uticaju, budžetskoj opravdanosti i održivosti. Prednost su mogle imati manje, lokalne grass-roots organizacije i inicijative povezane sa zajednicama uključenim u procese izrade SECAP-a.

- zaštita okoliša i klimatske promjene;
- održivi i ruralni razvoj;
- zelena i socijalna ekonomija;
- rodno osjetljiva pitanja i socijalna uključenost;
- obrazovanje, omladinski rad i volonterizam;
- lokalne akcije, pilot-rješenja, kampanje, preporuke za politike i javni dijalog.

Akcija civilnog društva
i lokalnih vlasti za zelenu tranziciju
BH Green Triangle - BiH Zeleni trokut

ZAJEDNIČKI REZULTATI 14 PROJEKATA

Četrnaest realizovanih projekata, ukupne vrijednosti **69.777 EUR**, povežalo je praktične okolišne intervencije, edukaciju, socijalnu inkluziju i učešće građana u lokalnom razvoju.

Zajednički rezultati uključuju:

- više od **176 posađenih stabala**, sadnica grmlja i medonosnog bilja te više od **50 senzornih** i drugih otpornih biljaka, uz dodatne sadnice posađene u Jablanici i školskim dvorištima;
- uklanjanje približno **250 kg otpada** iz jezera Vidara i Hazna te uklanjanje nepoželjne vegetacije na Paučkom jezeru;
- uspostavljanje plastenika, **pet kompostera**, **dvije solarne sušare**, **šest solarnih LED rasvjetnih tijela i električnog vanbrodskog motora** kao trajnih resursa lokalnih organizacija i zajednica;
- obuku **četiri osobe s invaliditetom** za način i proces proizvodnje solarnih sušara, praktično osposobljavanje **pet žena s invaliditetom** za plasteničku proizvodnju i radni angažman **dvije učesnice**;

- formiranje pet školskih eko-sekcija, uključivanje **156 učenika** i obuku **19 nastavnika**, uz Eko akademiju za **41 učenika** i brojne druge radionice, akcije i javne događaje;
- uređenje javnih, školskih i inkluzivnih zelenih prostora, uključujući tri lokacije u **Milićima**, inkluzivni kutak u **Brodu** i lokacije ozelenjavanja u **Čelincu** i **Jablanici**;
- izradu vodiča, brošura, mapa, planova sadnje, edukativnih alata i pozorišne predstave te komunikacijski doseg od najmanje **147.333 pregleda projektnih sadržaja**;
- doprinos javnim politikama kroz učešće u pripremi Nacrta zakona o zaštiti prirode Zapadnohercegovačke županije i uključivanje projektnih prijedloga u radnu verziju SECAP-a Opštine Brod.

GREEN
TRIANGLE
BH

**BH
GREEN
TRIANGLE**

PROJEKTI KOJE JE PRATIO

Centar za razvoj i podršku - CRP Tuzla
administrirao je, pratio realizaciju i
pružao mentorsku podršku za pet
realizovanih grantova.

OMLADINSKI EKO LIDERI - ZENICA DIŠE ZELENO!

1

Korisnik granta: **Lokalna fondacija Zenica**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Grad Zenica**

Tema: **Omladinski ekoaktivizam**

Kontakt: **Amra Smriko**

Web: **lokalnafondacijazenica.ba**

CILJ PROJEKTA

Osnažiti mlade u Gradu Zenici da kroz edukaciju, praktično djelovanje i promociju održivog razvoja postanu aktivni nosioci pozitivnih promjena u zaštiti okoliša i odgovoru na klimatske promjene.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Mladi od 15 do 30 godina, prvenstveno srednjoškolci i studenti, srednje škole, OCD, lokalna uprava i javna preduzeća. Krajnji korisnici su građani Zenice.

OSTVARENI REZULTATI

- 41 učenik učestvovao u Eko akademiji.
- Uspostavljena saradnja sa četiri srednje škole.
- Održane četiri radionice i studijska posjeta.
- Realizovano pet mini ekoakcija.
- Projektnje vijesti dosegle više od 40.000 građana.

1 OMLADINSKI EKO LIDERI - ZENICA DIŠE ZELENO!

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Eko akademija kroz četiri radionice.
- Studijska posjeta Regionalnoj deponiji Mošćanica.
- Pet mini ekoakcija u lokalnoj zajednici.
- Završni forum »Mladi su budućnost Zenice«.
- Promocija omladinskog ekoaktivizma.

GLASOVI AKTERA

»Učešćem u projektu učenici i nastavnici dodatno su motivisani da doprinesu zaštiti okoliša. Učenici su iskazali interes za uspostavljanje sekcije „Omladinski eko lideri«.«

Prof. Milan Ščekić, Srednja mješovita škola Zenica

UTICAJ PROJEKTA

Učesnici su stekli znanja i vještine potrebne za prepoznavanje i rješavanje lokalnih okolišnih izazova, a zatim ih praktično primijenili kroz pet ekoakcija.

Projekat je osnažio srednjoškolce da preuzmu aktivniju ulogu u zajednici i unaprijedio saradnju Fondacije sa školama, OCD, lokalnom upravom i javnim preduzećima. Završni forum dodatno je ojačao glas mladih u razgovoru o okolišu i budućem razvoju Zenice.

VRT – ZAJEDNO GRADIMO RAVNOPRAVNU I ZELENU BUDUĆNOST

2

Korisnik granta: **Udruga ProReha**

Vrijednost: **4.900,00 EUR**

Mjesto: **Općina Vogošća**

Tema: **Inkluzija i održiva poljoprivreda**

Kontakt: **Izabela Alikadić**

Web: **proreha.ba**

CILJ PROJEKTA

Pokazati kako OCD mogu biti nosioci zelene tranzicije i istovremeno doprinositi socijalnoj inkluziji i ekonomskom osnaživanju teško zapošljivih osoba.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Pet žena s invaliditetom uključenih u praktičnu obuku i plastičnu proizvodnju. Krajnji korisnici su osobe iz marginalizovanih i teško zapošljivih grupa, korisnici programa »Život u lokalnoj zajednici« i šira zajednica.

OSTVARENI REZULTATI

- Uspostavljen funkcionalan platenik.
- Pet žena steklo praktična znanja i vještine.
- Dvije učesnice ostvarile radni angažman.
- Pokrenuta proizvodnja povrća i začinskog bilja.
- Uspostavljena saradnja sa SUMERO i Greens d.o.o.

2 VRT – ZAJEDNO GRADIMO RAVNOPRAVNU I ZELENU BUDUĆNOST

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Nabavka i instalacija plastenika.
- Praktična obuka žena s invaliditetom.
- Pokretanje plasteničke proizvodnje.
- Edukativne i promotivne aktivnosti.
- Planirana donacija dijela proizvoda korisnicima programa podrške.

GLASOVI AKTERA

»Zelena proizvodnja može biti snažan alat za socijalno uključivanje i ekonomsko osnaživanje.«

Izabela Alikadić, Udruga ProReha

»Dobili smo prostor da pokažemo svoje sposobnosti i razvijemo vještine koje nam mogu pomoći pri zapošljavanju.«

Zada Herco, učesnica projekta

UTICAJ PROJEKTA

Projekat je povezoao socijalnu inkluziju, profesionalnu rehabilitaciju i održivu poljoprivredu. Učesnice su, uz stručna znanja, razvijale radne navike, odgovornost, timski rad i samopouzdanje.

Plastenik ostaje trajan resurs za nastavak proizvodnje, edukaciju i profesionalno osposobljavanje. Saradnja sa SUMERO i Greens d.o.o. pruža osnovu za stručnu podršku, nastavak proizvodnje i plasman proizvoda.

UKLANJANJE ŠTETNE VEGETACIJE NA PAUČKOM JEZERU

3

Korisnik granta: **Rafting klub »Tuzlak«**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Paučko jezero, Kladanj**

Tema: **Zaštita voda i biodiverziteta**

Kontakt: **Vladislav Vlajić**

CILJ PROJEKTA

Doprinijeti očuvanju biodiverziteta Paučkog jezera kroz uklanjanje nepoželjne vodene vegetacije, edukaciju učesnika i razvoj modela za buduće akcije održavanja jezera.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Osoblje JU »Zaštićeni pejzaž Konjuh«, ribolovci, turisti, naučna i akademska zajednica, mladi, volonteri i članovi Kluba.

OSTVARENI REZULTATI

- Organizovana akcija uklanjanja nepoželjne vegetacije.
- Primijenjen praktičan način uklanjanja vražije trave.
- Intervencija izvedena u periodu cvjetanja.
- Mladi volonteri stekli iskustvo rada i boravka u prirodi.
- Stvorena osnova za periodično ponavljanje akcije.

3 UKLANJANJE ŠTETNE VEGETACIJE NA PAUČKOM JEZERU

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Nabavka potrebne opreme i materijala.
- Medijski poziv volonterima.
- Edukacija o biodiverzitetu jezera.
- Višednevni kamp i uklanjanje vegetacije.
- Rekapitulacioni sastanak i zahvalnice.

GLASOVI AKTERA

»Zajedno smo uradili nešto korisno i mnogo naučili o prirodi i njenoj zaštiti.«

Mirza Salihović, UG »Zemlja djece u BiH«

»Za očuvanje Paučkog jezera bilo bi važno osigurati periodično provođenje ovakvih akcija.«

Sead Avdić, direktor JU »Zaštićeni pejzaž Konjuh«

UTICAJ PROJEKTA

Projekat je povezao neposrednu zaštitu Paučkog jezera s edukacijom mladih i jačanjem volonterskog djelovanja. Akcija je provedena u vrijeme cvjetanja vražije trave, čime je smanjena mogućnost njenog daljnjeg razmnožavanja.

U saradnji sa stručnjacima primijenjen je način uklanjanja vegetacije koji se može koristiti i u budućnosti. Klub je unaprijedio kapacitete i iskazao spremnost da akciju ponavlja.

URBANA PODRUČJA – OAZE POLINATORA I DEKARBONIZACIJE

4

Korisnik granta: **UP »Matica« Milići**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Opština Milići**

Tema: **Zelena infrastruktura i biodiverzite**

Kontakt: **Miloš Ružičić**

Partner: **Udruženje »NODAS«**

CILJ PROJEKTA

Unaprijediti otpornost lokalne zajednice primjenom rješenja zasnovanih na prirodi kroz ozelenjavanje javnih prostora, podršku oparašivačima i jačanje kapaciteta lokalnih aktera.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Pčelari, učenici i nastavnici, Opština Milići, AD »Komunalno« Milići, lokalna udruženja, žene i građani.

OSTVARENI REZULTATI

- Izrađeni NBS mapa, planovi sadnje i praktični vodič.
- Aktivnostima obuhvaćeno 125 učesnika, od kojih 73 žene.
- Posađeno približno 66 sadnica.
- Uređene tri javne lokacije.
- Povećano znanje o oparašivačima i smanjena bojazan od pčela.

4 URBANA PODRUČJA – OAZE POLINATORA I DEKARBONIZACIJE

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Analiza toplotno opterećenih područja.
- Mapiranje i zajedničko planiranje sadnje.
- Edukacije, radionice i terenska nastava.
- Volonterske akcije sadnje.
- Postavljanje informativne table i izrada NBS vodiča.

GLASOVI AKTERA

»Ostvareni su vidljivi rezultati u ozelenjavanju javnih prostora i zaštiti oprašivača.« Novica Kovačević, UP »Matica« Milići

»Zajedničkim radom možemo doprinijeti zdravijem i ljepšem okruženju.« Marta Popadić, učenica SŠC »Milutin Milanković«

UTICAJ PROJEKTA

Projekat je povećao svijest o urbanom zelenilu i zaštiti oprašivača kao elementima prilagođavanja klimatskim promjenama. Povezao je učenike, nastavnike, žene, pčelare, lokalnu upravu, komunalno preduzeće i OCD. Na tri javne lokacije posađene su različite vrste drveća, grmlja i medonosnog bilja. NBS mapa, planovi sadnje i vodič ostaju lokalnim akterima kao alati za buduće intervencije.

EKOLOŠKI FRONT GRADAČAC

5

Korisnik granta: **Ronilački klub »Vidara«**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Jezera Vidara i Hazna**

Tema: **Zaštita voda i upravljanje otpadom**

Kontakt: **Miloš Ružičić**

Partner: **Admir Omerović**

Web: **vidara.ba**

CILJ PROJEKTA

Zaštiti jezera Vidara i Hazna uklanjanjem otpada s dna, površine i priobalnog područja te edukacijom mladih i građana o očuvanju voda.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Mladi aktivisti, učenici, studenti, ronioci, volonteri i građani. Krajnji korisnici su stanovnici Gradačca, kupaći, ribolovci, turisti i drugi posjetioci jezera.

OSTVARENI REZULTATI

- Uklonjeno približno 250 kg otpada.
- Edukacijama obuhvaćeno oko 120 građana.
- Uključeno 60 mladih iz MSŠ »Hasan Kikić«.
- Nabavljen električni vanbrodski motor.
- Uspostavljen plan kvartalnog praćenja zagađenja.

5 EKOLOŠKI FRONT GRADAČAC

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Akcije čišćenja dna, površine i obala jezera.
- Uključivanje ronilaca, mladih i volontera.
- Edukativne radionice.
- Nabavka i stavljanje u funkciju električnog motora.
- Promocija i planiranje budućih akcija.

GLASOVI AKTERA

»Mladi su unaprijedili ekološku svijest i stekli nova znanja o važnosti očuvanja prirode.« Damir Omerović, predstavnik učenika MSŠ »Hasan Kikić«

UTICAJ PROJEKTA

Sa jezera je uklonjeno približno 250 kg otpada, čime su poboljšani čistoća, sigurnost i vizuelni izgled prostora. Projekat je okupio ronioce, mlade, škole, institucije i volontere oko zajedničkog cilja.

Električni vanbrodski motor trajno je unaprijedio operativnost Kluba. Omogućava efikasnije akcije i praćenje stanja jezera uz tiši rad i bez direktnih izduvnih emisija. Klub planira kvartalno pratiti stanje i nastaviti ekološke akcije.

PROJEKTI KOJE JE PRATIO

PODUZETNIČKI CENTAR

LiNK Mostar administrirao je, pratio realizaciju i pružao mentorsku podršku za pet realizovanih grantova.

JAČANJE KOMPETENCIJA OCD-A I JAVNOSTI O ZAŠTITI PRIRODE (NATURA 2000)

6

Korisnik granta: **Regionalni resursni centar (ReReC)**

Vrijednost: **4.989,00 EUR**

Mjesto: **Čapljina, Ljubuški, Posušje**

Tema: **Zaštita prirode i učešće javnosti**

Kontakt: **dr. sc. Marlena Ćukteraš**

Web: **rerec.ba**

CILJ PROJEKTA

Ojačati znanja OCD-a i javnosti o zaštiti prirode i mreži Natura 2000 te povećati njihovo učešće u odlučivanju o zaštiti područja u Hercegovini.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

OCD, lokalne vlasti, nadležna ministarstva, vijećnici, privrednici i stanovništvo područja obuhvaćenih mogućom zaštitom.

OSTVARENI REZULTATI

- 32 učesnika ojačala znanja o učešću u odlučivanju.
- Održana edukativna radionica i studijska posjeta Hutovom blatu.
- Nacrt zakona o zaštiti prirode ŽZH upućen u skupštinsku proceduru.
- Štampano i distribuirano 500 brošura o mreži Natura 2000.

6 JAČANJE KOMPETENCIJA OCD-A I JAVNOSTI O ZAŠTITI PRIRODE (NATURA 2000)

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Edukacija o zaštiti prirode i javnom učešću.
- Učešće u razmatranju nacrtu zakona.
- Studijska posjeta Parku prirode Hutovo blato.
- Izrada i distribucija informativne brošure.

GLASOVI AKTERA

»Kroz edukativnu radionicu i studijsku posjetu Parku prirode Hutovo blato ojačali smo kapacitete 32 učesnika za sudjelovanje u donošenju odluka o zaštićenim područjima.« dr. sc. Marlena Ćukteraš, predsjednica ReReC-a

»**Sudjelovanje naše udruge u javnoj raspravi pokazalo je da glas civilnog društva može utjecati na donošenje odluka.**« Marinko Dalmatin, Ekološka udruga »Lijepa naša«

UTICAJ PROJEKTA

Organizacije civilnog društva dobile su konkretnu priliku da doprinesu raspravi o zaštiti prirode. Radionica i studijska posjeta povezale su znanje o mreži Natura 2000 s iskustvom upravljanja zaštićenim područjem. Nacrt zakona upućen je u skupštinsku proceduru. Projekat nije proglasio novo zaštićeno područje niti je potvrđeno usvajanje zakona.

SADIMO BUDUĆNOST

7

Korisnik granta: **Udruženje za djecu i omladinu »Galeb«**

Vrijednost: **4.956,00 EUR**

Mjesto: **Općina Jablanica**

Tema: **Sadnja i omladinski aktivizam**

Kontakt: **Adil Šćuk**

CILJ PROJEKTA

Ozeleniti odabrane površine na području Jablanice i uključiti djecu, mlade i građane u praktičnu zaštitu okoliša.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Djeca, mladi, učenici, volonteri i građani Jablanice; krajnji korisnici su lokalna zajednica i buduće generacije.

OSTVARENI REZULTATI

- Zasađene sadnice na odabranim lokacijama u Jablanici.
- Djeca, mladi i građani učestvovali u akcijama sadnje.
- Ozelenjene javne površine.
- Učesnici kroz praktičan rad učili o brizi za prirodu.

7 JAČANJE KOMPETENCIJA OCD-A I JAVNOSTI O ZAŠTITI PRIRODE (NATURA 2000)

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Odabir i priprema lokacija.
- Nabavka sadnica i zajedničke akcije sadnje.
- Informisanje o očuvanju okoliša.
- Praćenje i briga o zasađenim površinama.

GLASOVI AKTERA

»Odgovor na odnos prema prirodi najbolje se razvija kroz lično učešće i konkretan rad na terenu.«

Adil Šćuk, direktor Udruženja »Galeb«

»Znanje smo mogli primijeniti kroz praktičan rad, a ne samo kroz razgovore i edukaciju.«

Leina Šoš, učesnica projekta

UTICAJ PROJEKTA

Projekat je spojio sadnju drveća, volontiranje i ekološko obrazovanje. Praktičnim radom mladi su razvijali odgovornost prema prostoru u kojem žive. Posađene sadnice mogu dugoročno doprinijeti kvalitetu javnih zelenih površina uz njihovo redovno održavanje. U sažetku nije naveden broj sadnica, pa se zbirni rezultat dopunjava nakon potvrde korisnika.

ZELENE ŠKOLE

8

Korisnik granta: **Udruženje građana »NEŠTO VIŠE«**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Mostar, Stolac, Jablanica, Gornji Vakuf/Uskoplje**

Tema: **Ekološko obrazovanje**

Kontakt: **Aleksandar Bundalo**

Web: **nestovise.org**

CILJ PROJEKTA

Povezati ekološko obrazovanje i praktične aktivnosti u osnovnim školama, uz aktivno učešće učenika, nastavnica i nastavnika.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Učenicke i učenici pet osnovnih škola, nastavno osoblje, roditelji i lokalne zajednice.

OSTVARENI REZULTATI

- Formirano pet školskih eko sekcija.
- Uključeno 156 učenika, od čega 60,26% djevojčica.
- Obučeno 19 nastavnika i nastavnica.
- Razvijena i primijenjena tri edukativna alata.
- Provedene akcije uređenja i ozelenjavanja školskih dvorišta.

8 ZELENE ŠKOLE

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Četiri radionice uživo i osam online radionica za nastavno osoblje.
- Rad eko sekcija i radionice s učenicima.
- Korištenje alata REUSE, Ekološki otisak i Eko Semafor.
- Eko kvizovi i akcije sadnje u školskim dvorištima.

GLASOVI AKTERA

»Razvijeni alati i formirane eko sekcije nastaviti će živjeti i nakon završetka projekta.«

Udruženje građana »NEŠTO VIŠE«

»Djeca su pokazala veliki interes za praktičan rad i eko kvizove, kroz koje su učila na zanimljiv način.«

Alisa Trbonja-Kahriman, nastavnica VI osnovne škole Mostar

UTICAJ PROJEKTA

Djeca su znanje o otpadu, potrošnji i zaštiti prirode primijenila kroz rad školskih eko sekcija i uređenje dvorišta. Nastavno osoblje dobilo je alate i metode koje može nastaviti koristiti nakon završetka projekta. Saradnja pet škola, roditelja i lokalnih zajednica podržava nastavak ekološkog obrazovanja, a značajno učešće djevojčica i nastavnica potiče ravnopravno uključivanje u zelene aktivnosti.

ŽENE ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

9

Korisnik granta: **Centar za psihološku podršku Sensus**

Vrijednost: **4.990,00 EUR**

Mjesto: **Mostar i ruralna područja**

Tema: **Kompostiranje i energetska siromaštvo**

Kontakt: **Sabina Hadrović**

Web: **sensusmostar.com**

CILJ PROJEKTA

Osnažiti žene iz ruralnih područja Mostara za kompostiranje i povezati zaštitu okoliša s energetska siromaštvom, rodnom ravnopravnošću i mentalnim zdravljem.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Žene iz ruralnih područja koje se bave poljoprivredom i izložene su riziku energetska siromaštva; šira lokalna zajednica obuhvaćena informativnom kampanjom.

OSTVARENI REZULTATI

- Nabavljeno i podijeljeno pet kompostera.
- Održana praktična edukacija i pripremljen priručnik.
- Realizovana javna kampanja s 107.333 pregleda.
- Teme okoliša i energetska siromaštva povezane s dobrobiti žena.

9

ŽENE ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Odabir učesnica u saradnji sa SOS Porodičnim centrom.
- Nabavka i podjela pet kompostera.
- Radionice o kompostiranju, energiji i dobrobiti.
- Priručnik, promotivni video i online kampanja.

GLASOVI AKTERA

»Kroz edukaciju, praktičan rad i distribuciju kompostera ženama je omogućeno da stečena znanja primijene u svojim domaćinstvima.« Maida Bešo, direktorica Centra Sensus

»Naučila sam kako pravilno kompostirati i iskoristiti organski otpad iz svog domaćinstva..« Tea Čutura, učesnica projekta

UTICAJ PROJEKTA

Pet žena dobilo je kompostere i znanje za praktičnu upotrebu organskog otpada u domaćinstvu i vrtu. Edukacija je povezala održive navike s uslovima života i mentalnim zdravljem.

Kampanja je ostvarila 107.333 pregleda; taj pokazatelj predstavlja doseg sadržaja, a ne broj jedinstvenih osoba ili dokaz smanjenja emisija.

SNAGOM SUNCA DO SNAŽNIJIH LJUDI

10

Korisnik granta:

Udruženje mladih »Ružičnjaka – Los Rosalesa«

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Hercegovačko-neretvanski kanton**

Tema: **Solarna energija i socijalna inkluzija**

Kontakt: **Jasminka Rebac**

Web: **ruzicnjak-mostar.com**

CILJ PROJEKTA

Uključiti osobe s invaliditetom u praktičan rad sa solarnim sušarama te povezati korištenje sunčeve energije s preradom voća i socijalnom inkluzijom.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Osobe s invaliditetom te žene koje se bave poljoprivredom i preradom voća i povrća.

OSTVARENI REZULTATI

- Izrađene dvije solarne sušare.
- Četiri osobe s invaliditetom obučene o načinu i procesu proizvodnje solarnih sušara.
- Proveden praktičan rad na korištenju solarne energije za sušenje hrane.
- Povezani socijalna inkluzija, prerada hrane i obnovljiva energija.

10

SNAGOM SUNCA DO SNAŽNIJIH LJUDI

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Analiza mogućnosti uključivanja osoba s invaliditetom.
- Izrada dvije solarne sušare.
- Obuka četiri osobe s invaliditetom o načinu i procesu proizvodnje solarnih sušara.
- Praktično sušenje voća i predstavljanje proizvoda.

GLASOVI AKTERA

»Donirane solarne sušare ostat će trajan resurs koji će služiti za edukaciju i praktičan rad i nakon završetka projekta.« Jasminka Rebac, predsjednica Udruženja

»Osjećala sam se ravnopravnim članom tima i imala priliku pokazati da mogu uspješno učiti, raditi i doprinositi društvu.« Azemina Mehremić, učesnica projekta

UTICAJ PROJEKTA

Projektom su izrađene dvije solarne sušare, a četiri osobe s invaliditetom obučene su o načinu i procesu njihove proizvodnje. Učesnici su kroz praktičan rad stekli znanja o primjeni solarne energije u preradi hrane. Solarne sušare ostaju trajan resurs za nastavak edukacije i praktičnog rada, dok stečena znanja jačaju mogućnosti uključivanja osoba s invaliditetom u održive proizvodne aktivnosti.

PROJEKTI KOJE JE PRATIO

LIR
evolution

LIR Evolucija pratila je pet ugovorenih grantova. Realizovana su četiri projekta prikazana u nastavku; peti, Green Ways iz Baraća, odustao je i vratio sredstva, pa nije predstavljen kao realizovan projekat.

LIR
evolution

ZELENA SCENA

11

Korisnik granta: **DIS – Pozorište mladih Banja Luka**

Vrijednost: **4.992,00 EUR**

Mjesto: **Banja Luka**

Tema: **Teatar i energetska siromaštvo**

Kontakt: **Novica Bogdanović**

Web: **disteatar.com**

CILJ PROJEKTA

Koristiti pozorište za razgovor o klimatskim promjenama i energetska siromaštvo te povezati iskustva građana s javnim dijalogom.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Mladi, žene i građani, naročito osobe pogođene energetska siromaštvo; institucije, ekološke organizacije i stručna javnost.

OSTVARENI REZULTATI

- Prikupljeno više od 20 autentičnih životnih priča.
- Napisani dramski tekst i originalna muzika.
- Izvedeno najmanje pet foramskih predstava.
- Predstava »Ono što (ne) ostaje« uvrštena u repertoar DIS-a.

11

ZELENA SCENA

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Terenski razgovori i dokumentovanje priča.
- Pisanje scenarija i priprema predstave.
- Komponovanje muzike i priprema scenografije.
- Forumske izvedbe s razgovorom publike.

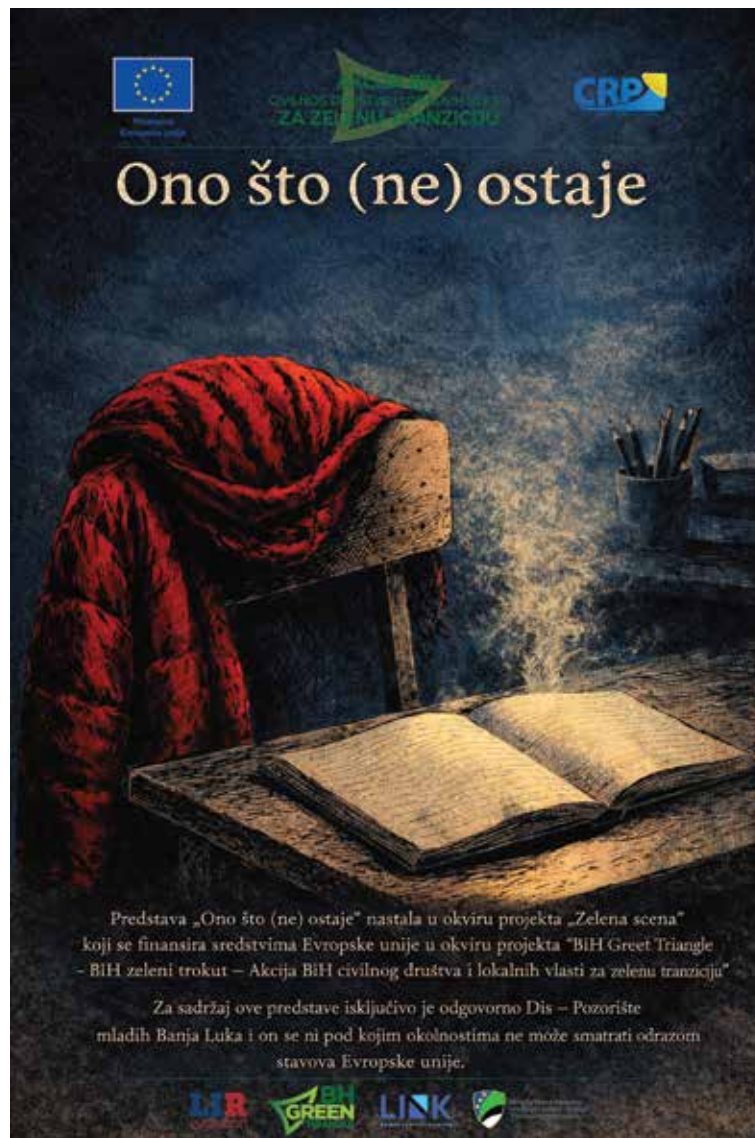
GLASOVI AKTERA

»Stvarne ljude, njihove priče i probleme stavili smo u središte umjetničkog procesa i pretvorili ih u predstavu koja ostaje.« Novica Bogdanović, DIS – Pozorište mladih

»Projekat pitanja životne sredine i energetske tranzicije iz stručnih prostora prenosi direktno među ljude.« Nikola Kurija, Centar za životnu sredinu

UTICAJ PROJEKTA

Priče građana o energiji i klimatskim promjenama postale su osnova predstave »Ono što (ne) ostaje«. Publika je kroz forumske izvedbe učestvovala u razgovoru, umjesto da bude samo posmatrač. Uvrštavanje predstave u repertoar omogućava da se teme energetskog siromaštva i odgovora zajednice otvaraju i nakon završetka granta.

ZELENI INKLUZIVNI KUTAK

12

Korisnik granta: **NVO »ARGS« Brod**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Opština Brod**

Tema: **Inkluzivni javni prostor**

Kontakt: **Aleksandra Patković**

CILJ PROJEKTA

Urediti pristupačniju zelenu površinu u gradskom parku i povezati socijalnu inkluziju s lokalnim klimatskim planiranjem.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Djeca s razvojnim poteškoćama, osobe s invaliditetom i njihove porodice; građani, škole, Opština Brod i JKP »Komvod«.

OSTVARENI REZULTATI

- Uređen inkluzivni kutak i interaktivna staza u parku.
- Posađeno više od 50 senzornih i otpornih biljaka.
- Postavljeno 15 kanti i dvije edukativne table.
- Održane tri radionice, dvije ekoakcije i okrugli sto.
- Potpisan memorandum; prijedlozi uvršteni u radnu verziju SECAP-a.

12

ZELENI INKLUZIVNI KUTAK

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Kampanja »Park bez barijera«.
- Sadnja, uređenje staze i postavljanje opreme.
- Inkluzivne radionice i ekoakcije.
- Okrugli sto i saradnja s institucijama.

GLASOVI AKTERA

»Uređen je prostor koji je pristupačniji, funkcionalniji i otvoren za sve građane.« NVO »ARGS« Brod

»Stvoren je siguran i pristupačan prostor za druženje, igru i boravak u prirodi.« Udruženje »Korak nade«

UTICAJ PROJEKTA

Projektom je gradski park dobio sadržaje prilagođene zajedničkom boravku djece s razvojnim poteškoćama, osoba s invaliditetom i drugih građana. Radionice i akcije okupile su korisnike, porodice, institucije i volontere. Memorandum između OCD-a, Opštine Brod i komunalnog preduzeća osnova je za održavanje i nove inicijative. Projektni prijedlozi uključeni su u radnu verziju SECAP-a; usvajanje plana nije navedeno kao rezultat.

DRVORED ZA BUDUĆNOST – ZELENI ČELINAC

13

Korisnik granta: **Udruženje mladih Čelinac**

Vrijednost: **4.950,00 EUR**

Mjesto: **Opština Čelinac**

Tema: **Urbano zelenilo**

Kontakt: **Ivan Savičić**

CILJ PROJEKTA

Unaprijediti javne zelene površine i uključiti mlade i građane u sadnju drveća i razgovor o prilagođavanju klimatskim promjenama.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Učenici osnovnih i srednjih škola, volonteri, lokalna administracija i građani Čelince.

OSTVARENI REZULTATI

- Posađeno ukupno 110 stabala.
- Ozelenjene javne i školske lokacije.
- Održane edukacije o značaju urbanog zelenila.
- U sadnju uključeni mladi, volonteri i građani.

13

DRVORED ZA BUDUĆNOST – ZELENI ČELINAC

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Nabavka sadnica i opreme.
- Volonterske akcije sadnje na više lokacija.
- Edukativne aktivnosti u školama.
- Javna kampanja i razgovor o održavanju drvoreda.

GLASOVI AKTERA

»Sadnjom 110 stabala unaprijedili smo javne i školske površine na više lokacija.« Ivan Savičić, ovlašteno lice Udruženja mladih Čelinac

UTICAJ PROJEKTA

Sadnjom ukupno 110 stabala na javnim i školskim površinama povezani su mladi, škole, lokalna uprava i građani. Nova stabla mogu vremenom stvarati hladovinu i unaprijediti izgled prostora uz odgovarajuću njegu. Projekat je doprinio razvoju svijesti o značaju urbanog zelenila i pokazao vrijednost zajedničkog djelovanja u prilagođavanju klimatskim promjenama.

SVJETLIJI PARK ZA SIGURNIJU I ODRŽIVU ZAJEDNICU

14

Korisnik granta: **NVO »Milenijum« Srbac**

Vrijednost: **5.000,00 EUR**

Mjesto: **Gradski park, Srbac**

Tema: **Solarna rasvjeta i javni prostor**

Kontakt: **Sanela Vidović**

Facebook: **NVO Milenijum**

CILJ PROJEKTA

Povećati upotrebljivost gradskog parka u večernjim satima postavljanjem solarne LED rasvjete i edukovati građane o energetskej efikasnosti.

CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI

Djeca, roditelji, mladi, stariji građani i drugi korisnici parka; obrazovne ustanove, udruženja i lokalna zajednica.

OSTVARENI REZULTATI

- Postavljeno šest solarnih LED rasvjetnih tijela.
- Održane dvije edukativne radionice.
- Unaprijeđeno korištenje parka u večernjim satima.
- Ojačana saradnja NVO-a, Opštine Srbac i građana.

14

SVJETLIJI PARK ZA SIGURNIJU I ODRŽIVU ZAJEDNICU

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Nabavka i instalacija solarne LED rasvjete.
- Dvije radionice o energiji i javnom prostoru.
- Promocija i saradnja s lokalnim akterima.

GLASOVI AKTERA

»Postavljanjem solarne rasvjete povećana je sigurnost građana i unaprijeđen kvalitet javnog prostora.« Sanela Vidović, predsjednica NVO

»Milenijum«

»Nova rasvjeta omogućava da park koristimo i u večernjim satima.« Ranko Šikman, predstavnik građana

UTICAJ PROJEKTA

Šest solarnih LED svjetiljki omogućava bolje osvjetljenje gradskog parka i njegovo korištenje u večernjim satima. Rješenje demonstrira primjenu sunčeve energije na javnoj površini.

Radionice su građanima približile teme energetske efikasnosti, obnovljivih izvora i brige o zajedničkom prostoru. Efekti na potrošnju energije i emisije nisu kvantifikovani u sažetku.

Akcija BiH civilnog društva i lokalnih vlasti za zelenu tranziciju

Generalni cilj projekta „BH Green Triangle - BH Zeleni Trokut” jeste jačanje uticaja civilnog društva u Bosni i Hercegovini u oblasti zaštite okoliša i klimatskih promjena, kroz izgradnju kapaciteta, unapređenje saradnje organizacija civilnog društva (OCD) sa vlastima te javnu kampanju regionalne mreže „GreenWorks” i drugih OCD-a iz BiH.

Specifični ciljevi projekta su jačanje regionalne mreže „GreenWorks” i drugih OCD-a iz BiH kroz izgradnju kapaciteta i unapređenje saradnje sa 15 lokalnih samouprava u BiH, uz facilitaciju procesa dekarbonizacije te prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena, s učešćem javnosti u planiranju, kreiranju javnih politika, donošenju odluka i zastupanju interesa građana, te zalaganje za proces dekarbonizacije, čistu i održivu energiju, prilagođavanje i ublažavanje klimatskih promjena te promocija njihove važnosti za održivi razvoj među građanima, vlastima i širom javnošću.

Jedan od projektnih radnih paketa uključuje provođenje kampanje za podizanje javne svijesti o važnosti implementacije ekoloških reformi na lokalnom nivou, u skladu s Akcionim planom za provođenje Sofijske deklaracije koji se odnosi na procese dekarbonizacije, čistu i održivu energiju te prilagođavanje i ublažavanje klimatskih promjena, kao i o negativnim uticajima fosilnih goriva na okoliš. Kampanjom i aktivnosti mreže GreenWorks i OCD-a iz BiH, unaprijedit će se dijalog i saradnja OCD-a s vlastima.

Kampanjom podizanja svijesti i informativnom medijskom kampanjom, BHGT će zastupati probleme građana u vezi sa dekarbonizacijom, predstaviti im dostupne mehanizme podrške koji podstiču dekarbonizaciju i podijeliti rezultate analiza i preporuka sa ostalim akterima u BiH.

Finansira
Evropska unija

Akcija BiH civilnog društva i lokalnih vlasti za zelenu tranziciju

Ministarstvo prostornog
uređenja i zaštite okoliša
Tuzlanskog kantona

KATALOG REALIZOVANIH PROJEKATA
Septembar, 2026.